

8D10101 «Қоғамдық денсаулық сақтау» білім беру бағдарламасы бойынша PhD докторы дәрежесін алуға ұсынылған «Міндетті медициналық сақтандыру жүйесінде алғашқы медико-санитарлық көмектің халыққа қол жетімділігі мен сапасын кешенді бағалау» тақырыбындағы Шүренова Махаббат Бисембаевнаның диссертациялық жұмысына ресми рецензенттің жазбаша пікірі

Р/Н №	Өлшемшарттар	Өлшемшарттарға сәйкестігі	Ресми рецензенттің ұстанымына негіздеме
1.	Диссертация тақырыбының (бекіту күніне) ғылымның даму бағыттарына және/немесе мемлекеттік бағдарламаларға сәйкес болуы	1.1 Ғылымды дамытудың басым бағыттарына және/немесе мемлекеттік бағдарламаларға сәйкестігі: 1) диссертация мемлекет бюджетінен қаржыландырылатын жобаның немесе нысаналы бағдарламаның аясында орындалған (жобаның немесе бағдарламаның атауы мен нөмірін көрсету); 2) диссертация басқа мемлекеттік бағдарлама аясында орындалған (бағдарламаның атауын көрсету); 3) диссертация Қазақстан Республикасының Үкіметі жанындағы Жоғары ғылыми-техникалық комиссия бекіткен ғылым дамуының басым бағытына сәйкес (бағытын көрсету) келеді.	Диссертациялық зерттеу Қазақстан Республикасындaғы денсаулық сақтау жүйесін жетілдіру, міндетті әлеуметтік медициналық сақтандыру жағдайында медициналық көмектің қолжетімділігі мен сапасын арттыру жөніндегі мемлекеттік басымдықтарға сәйкес келеді. Зерттеу мазмұны қоғамдық денсаулық сақтау ғылымының өзекті бағыты – алғашқы медициналық-санитариялық көмекті ұйымдастыру мен бағалауды ғылыми негіздеуге арналған.
2.	Ғылым үшін маңыздылығы	Жұмыс ғылымға елеулі үлесін қосады/қоспайды, ал оның маңыздылығы ашылған/ашылмаған.	Зерттеудің ғылым үшін маңыздылығы медициналық көмекті міндетті әлеуметтік медициналық сақтандыру жүйесі кезеңінде ұйымдастыру мәселелерін кешенді зерттеу арқылы осы саладағы ғылыми зерттеулер қорын толықтыруымен айқындалады. Зерттеу нәтижесінде медициналық көмектің

	қолжетімділігі мен сапасына әсер ететін маңызды детерминанттар айқындалып, оларды оңтайландырудың, ғылыми негіздері ұсынылған. Автор амбулаториялық медициналық көмектің дәйектелген ұйымдастырушылық моделін әзірлеген. Алынған нәтижелер денсаулық сақтау менеджменті, қоғамдық денсаулық сақтау және медициналық көмекті ұйымдастыру салаларындағы теориялық түсініктерді кеңейтіп, медициналық санитарлық алғашқы көмектің одан әрі дамытуына арналған ғылыми зерттеулер үшін әдіснамалық және тәжірибелік негіз қалыптастырады. Осылайша, диссертацияның ғылыми жаңалығы мен қол жеткізілген нәтижелері медициналық көмекті ұйымдастыру саласындағы ғылыми бағыттардың дамуына елеулі үлес қосып, денсаулық сақтау жүйесін жетілдіру бойынша болашақ зерттеулерге негіз бола алады.
Өзі жазу принципі	Өзі жазу деңгейі: 1) жоғары; 2) орташа; 3) төмен; 4) өзі жазбаған. 3.
	Диссертацияның дербес орындалу деңгейі жоғары. Автор зерттеу бағдарламасын құруға, бастапқы деректерді жинауға және жүйелеуге, сауалнама жүргізуге, статистикалық өңдеуге, нәтижелерді түсіндіруге және практикалық ұсыныстар әзірлеуге тікелей қатысқан. Материалды талдау сипаты докторанттың зерттеу тақырыбын терең меңгергенін көрсетеді.

	4.1 Диссертация өзектілігінің негіздемесі: 1) негізделген; 2) ішінара негізделген; 3) негізделмеген.	Тақырыптың өзектілігі жеткілікті негізделген. МӘМС жағдайында халықтың МСАҚ-қа уақтылы жүтуі, қызметтердің аумақтық және ұйымдастырушылық қолжетімділігі, пациенттердің қанағаттануы мен медициналық көмектің сапасы қоғамдық денсаулық сақтау үшін шешуші мәнге ие. Автор осы мәселелерді бір зерттеу аясында қарастыру қажеттілігін дәйекті көрсеткен.
	4.2 Диссертация мазмұны диссертация тақырыбын айқындайды: 1) айқындайды; 2) ішінара айқындайды; 3) айқындамайды.	Диссертация мазмұны оның тақырыбын толық ашады. Әдеби шолуда МСАҚ пен медициналық сақтандыру жүйелерінің теориялық және халықаралық негіздері қарастырылған; әдістемелік бөлімде зерттеу дизайны мен дереккөздер сипатталған; нәтижелер бөлімінде статистикалық және әлеуметтанулық зерттеу материалдары ұсынылған. Қорытынды мен ұсыныстар зерттеу нәтижелерінен туындайды.
4. Ішкі бірлік принципі	4.3. Мақсаты мен міндеттері диссертация тақырыбына сәйкес келеді: 1) сәйкес келеді; 2) ішінара сәйкес келеді; 3) сәйкес келмейді.	Зерттеудің мақсаты мен міндеттері диссертация тақырыбына сәйкес келеді. Міндеттер халықаралық және ұлттық тәжірибені зерделеуден бастап, МСАҚ қызметінің көрсеткіштерін, пациенттер мен дәрігерлер пікірін бағалауға және жүйені жетілдіру бағыттарын әзірлеуге дейін өзара сабақтастықпен құрылған. Оларды орындау зерттеудің түпкі

		мақсатына қол жеткізуге мүмкіндік берген. Диссертацияның бөлімдері бір-бірімен толық логикалық байланысқан. Теориялық алғышарттар зерттеу әдістерін таңдауға негіз болады, эмпирикалық нәтижелер қойылған міндеттерге сәйкес талданады, ал қорытындылар мен практикалық ұсыныстар анықталған проблемаларға сүйенеді. Жұмыста мазмұндық тұтастық пен баяндау бірізділігі сақталған.
	4.4. Диссертацияның барлық бөлімдері мен ережелері логикалық байланысқан: 1) толық байланысқан; 2) ішінара байланысқан; 3) байланыс жоқ.	
	4.5 Автор ұсынған жана шешімдер (кагидаттар, әдістер) дәлелденіп, бұрыннан белгілі шешімдермен салыстырылып бағаланған: 1) сыни талдау бар; 2) талдау ішінара жүргізілген; 3) талдау өз пікіріне емес, басқа авторлардың сілтемелеріне негізделген; 4) талдау жоқ.	Автор ұсынған шешімдер отандық және шетелдік тәжірибені сыни талдау нәтижелерімен салыстырыла бағаланған. МСАК колжетімділігі мен сапасын арттыруға бағытталған ұйымдастырушылық тәсілдер зерттеу барысында анықталған кедергілермен негізделген. Ұсынылған модельдің құрамдас бөліктері қолданыстағы тәсілдерді толықтырып, оларды МӘМС жағдайына бейімдейді.
Ғылыми жанашылдық принципі	5.1 Ғылыми нәтижелер мен ережелер жана ма? 1) толығымен жана; 2) ішінара жана (25-75% жана); 3) жана емес (жанасы 25%-дан кем).	Ғылыми нәтижелер толығымен жана деп бағаланады. МӘМС жүйесі жағдайында МСАК-тың колжетімділігі мен сапасын медициналық ұйымдардың қызмет көрсеткіштері, пациенттердің бағасы және медицина қызметкерлерінің пікірі негізінде кешенді зерттеу жүргізілген.

		Нәтижесінде алғашқы бұрындағы көмекті жетілдірудің ғылыми негізделген бағыттары ұсынылған.
	5.2 Диссертацияның қорытындылары жаңа ма? 1) толығымен жаңа; 2) ішінара жаңа (25-75% жаңа); 3) жаңа емес (жаңасы 25%-дан кем).	Диссертация қорытындылары жаңа, зерттеу мақсаты мен міндеттеріне сәйкес және алынған деректерге негізделген. Олар МСАК қызметінің қолжетімділігі мен сапасына ықпал ететін негізгі факторларды жүйелейді және ұйымдастырушылық резервтерді айқындайды. Қорытындылардың мазмұны автор алған ғылыми нәтижелерді жинақтайды.
	5.3 Техникалық, технологиялық, экономикалық немесе басқару шешімдері жаңа және негізделген бе? 1) толығымен жаңа; 2) ішінара жаңа (25-75% жаңа); 3) жаңа емес (жаңасы 25%-дан кем).	Ұсынылған басқарушылық және ұйымдастырушылық шешімдер жаңа әрі жеткілікті негізделген. МСАК ұйымдарында қолжетімділік пен сапаны арттыруға арналған модель зерттеудің сандық және сапалық нәтижелерін біріктіреді, ал оның элементтері денсаулық сақтау ұйымдарының жұмысын жоспарлау мен бағалауда пайдалануға бағытталған.
Негізгі қорытындылардың негізділігі	Барлық негізгі қорытындылар ғылыми тұрғыдан қарағанда ауқымды дәлелдемелерде негізделген/негізделмеген (qualitative research (квалитатив ресеч) және өнер және гуманитарлық ғылымдар бойынша даярлық бағыттары үшін).	Негізгі қорытындылар репрезентативті деректер жиынтығына, медициналық ұйымдар қызметінің көрсеткіштеріне және пациенттер мен дәрігерлер арасында жүргізілген әлеуметтанулық зерттеу нәтижелеріне сүйенеді. Қолданылған статистикалық әдістер қорытындылардың

		негізділігі мен сенімділігін қамтамасыз етеді. Нәтижелердің жарияланымдарда апробациялануы олардың ғылыми дәйектілігін қосымша растайды.
	Әрбір ереже бойынша келесі сұрақтарға жеке жауап беру қажет: 7.1 Ереже дәлелденді ме? 1) дәлелденді; 2) шамамен дәлелденді; 3) шамамен дәлелденбеді; 4) дәлелденбеді; 5) бұл тұжырымда ереженің дәлелденгенін тексеру мүмкін емес. 7.2 Тривиалды ма? 1) ия; 2) жоқ; 3) бұл тұжырымда ереженің тривиалды екенін тексеру мүмкін емес. 7.3 Жана ма? 1) ия; 2) жоқ; 3) бұл тұжырымда ереженің жанашылдығын тексеру мүмкін емес. 7.4 Қолдану деңгейі: 1) тар; 2) орташа; 3) кең 4) бұл тұжырымда ереженің қолдану деңгейін тексеру мүмкін емес. 7.5 Мақалада дәлелденген бе? 1) ия; 2) жоқ	Қорғауға ұсынылған бірінші ереже нормативтік-құқықтық құжаттар мен ғылыми әдебиеттерді жүйелі талдау арқылы дәлелденген. Екінші ереже МСАК ұйымдарының қолжетімділігі мен сапасын сипаттайтын көрсеткіштерді статистикалық бағалау нәтижелеріне негізделген. Үшінші ереже пациенттер мен дәрігерлер сауалнамасының деректері арқылы расталған. Барлық ережелер тривиалды емес, ғылыми жаңалығы бар, қолдану аясы кең және диссертация тақырыбы бойынша жарияланған еңбектерде көрініс тапқан.
7.	Қорғауға шығарылған негізгі ережелер	

		3) бұл тұжырымда мақаладағы ереженің дәлелденгенін тексеру мүмкін емес.	
		8.1 Әдіснаманы тандау – негізделген немесе әдіснама нақты жазылған: 1) ия ; 2) жоқ .	Әдіснаманы тандау негізделген және зерттеудің мақсатына сәйкес келеді. Диссертацияның екінші тарауында зерттеу дизайны, кезеңдері, объектілері, іріктеу тәсілдері, деректерді жинау және статистикалық өңдеу әдістері берілген. Әдістер кешені МСАК қолжетімділігі мен сапасын жан-жақты бағалауға мүмкіндік береді.
	8.2 Диссертация жұмысының нәтижелері компьютерлік технологияларды қолдану арқылы ғылыми зерттеулердің қазіргі заманғы әдістері мен деректерді өңдеу және интерпретациялау әдістемелерін пайдалана отырып алынған: 1) ия ; 2) жоқ .		Зерттеу нәтижелері заманауи ақпараттық және статистикалық технологиялар қолданылып алынған. Сандық деректер тиісті статистикалық критерийлермен өңделген, салыстырмалы талдау жүргізілген, ал сауалнама нәтижелері жүйеленіп түсіндірілген. Пайдаланылған әдістер зерттеу міндеттеріне сай және алынған нәтижелерді объективті бағалауға жеткілікті.
8.	Дәйектілік қағидаты. Дереккөздер мен ұсынылған ақпараттың дәйектілігі	8.3 Теориялық қорытындылар, модельдер, анықталған өзара байланыстар және заңдылықтар эксперименттік зерттеулермен дәлелденген және расталған (педагогикалық ғылымдар бойынша дағдылау бағыттары үшін нәтижелер педагогикалық эксперимент негізінде дәлелденеді): 1) ия ; 2) жоқ .	Теориялық тұжырымдар, анықталған байланыстар және ұсынылған модель эмпирикалық зерттеу нәтижелерімен расталған. Медициналық ұйымдардың қызмет көрсеткіштері мен сауалнама деректерін қатар талдау теориялық қорытындыларды практикалық материалмен ұштастыруға мүмкіндік берген.

	8.4 Манызды мелідемелер нақты және сенімді ғылыми әдебиеттерге сілтемелермен расталған / ішінара расталған / расталмаған.	Диссертациядағы манызды ғылыми пайымдаулар өзекті және сенімді әдеби дереккөздерге сілтемелермен расталған. Автор мәселенің халықаралық және отандық зерттелу деңгейін салыстыра отырып, өз зерттеуінің ғылыми орнын нақты анықтаған.
	8.5 Пайдаланылған әдебиеттер тізімі әдеби шолуға жеткілікті/жеткіліксіз.	Пайдаланылған 215 әдеби дереккөз зерттеу мәселесінің теориялық және әдіснамалық негіздерін қамтуға жеткілікті. Әдебиеттер тізімінде отандық нормативтік құжаттармен қатар, заманауи шетелдік ғылыми жарияланымдар берілген.
Практикалық құндылық қағидаты	9.1 Диссертацияның теориялық манызы: 1) бар; 2) жоқ.	Диссертацияның теориялық манызы бар. Алынған нәтижелер МӘМС жағдайында МСАК қолжетімділігі мен сапасын кешенді бағалау туралы ғылыми түсініктерді кеңейтеді және қоғамдық денсаулық сақтау саласындағы кейінгі зерттеулерге әдіснамалық негіз бола алады.
9	9.2 Диссертацияның практикалық манызы бар және алынған нәтижелерді практикада қолдану мүмкіндігі жоғары: 1) ия; 2) жоқ.	Зерттеудің практикалық манызы жоғары. Ұсыныстарды денсаулық сақтау басқармаларында, МСАК ұйымдарында және медициналық сақтандыру жүйесінде қызметтердің қолжетімділігін жоспарлау, сапа көрсеткіштерін мониторингілеу, пациенттерді бағыттау мен ұйымдық

	9.3 Практикалық ұсыныстар жаңа ма? 1) толығымен жаңа; 2) ішінара жаңа (25-75% жаңа); 3) жаңа емес (жаңасы 25%-дан кем).	Практикалық ұсыныстар ішінара жаңа және қолданбалы сипатқа ие. Олар зерттеуде анықталған нақты проблемаларға бағытталған және МСАК ұйымдарының қызметін жетілдіруге мүмкіндік береді. Нәтижелер бойынша алынған авторлық және енгізу куәліктері ұсыныстардың практикада пайдаланылу әлеуетін растайды.
Жазу және ресімдеу сапасы	Академиялық жазу сапасы: 1) жоғары; 2) орташа; 3) орташадан төмен; 4) төмен.	Академиялық жазу сапасы жоғары. Материал ғылыми стильде, түсінікті және жүйелі баяндалған; кестелер мен суреттер мәтіндегі талдауды толықтырады; терминология негізінен бірізді қолданылған. Диссертация аяқталған дербес ғылыми-зерттеу жұмысы ретінде ресімделген.
10.		
11. Диссертацияға ескертулер	Диссертациялық жұмыс жалпы алғанда он бағаланады. Сонымен бірге жұмыстың ғылыми құндылығын төмендетпейтін мынадай ескертулер бар: 1. Көлемді динамикалық кестелердің бір бөлігін қосымшаға шығарып, негізгі мәтінде шешуші үрдістер мен статистикалық мәнді айырмашылықтарды ғана қалдырған жөн. 2. Ұсынылған МСАК-ты жетілдіру моделін практикаға енгізу тегіктерін жауапты орындаушылар, мерзімдер және бағылау индикаторлары бойынша нақтылау жұмыстың қолданбалы манызын күшейтер еді. 3. Кейбір кестелер мен суреттердің атауларын, шартты белгілерін және мәтіндегі оларға берілген сілтемелерді біріздендіру қажет. Көрсетілген ескертулер редакциялық және ұсынымдық сипатта, зерттеудің негізгі нәтижелері мен жалпы он бағасына әсер етпейді.	

Докторант макалаларының зерттеу тақырыбы бойынша ғылыми дегейі (диссертация макалалар сериясы нысанында корғалған жағдайда ресми рецензенттер докторанттың зерттеу тақырыбы бойынша әр макаласының ғылыми дегейін зерделейді)

Докторанттың диссертация тақырыбы бойынша жарияланған макалаларының ғылыми дегейі жоғары. Зерттеу нәтижелері халықаралық рецензияланатын басылымдарда және диссертацияның негізгі ережелерін қамтиды, әдістемелік тұрғыдан негізделген және автор нәтижелерінің ғылыми қоғамдастықта апробациядан өткенін көрсетеді.

13. Ресми рецензенттің шешімі

Шуренова Махабат Бисембаевнаың «Міндетті медициналық сақтандыру жүйесінде алғашқы медико-санитарлық көмектің халыққа қол жетімділігі мен сапасын кешенді бағалау» тақырыбындағы диссертациялық жұмысы аяқталған, дербес және ғылыми-практикалық маңызы бар зерттеу болып табылады. Диссертациялық жұмыс Қазақстан Республикасы Ғылым және жоғары білім министрлігінің Ғылым және жоғары білім саласындағы сапаны қамтамасыз ету комитеті, 8D10101 «Қоғамдық денсаулық сақтау» білім беру бағдарламасы бойынша белгілеген философия докторы (PhD) дәрежесінің талаптарына сәйкес келеді, философия докторы (PhD) дәрежесін беру үшін Комитетке ұсыныс жасаймын.

Ресми рецензент:

М.Ғ.К., қауымдастырылған профессор,
әл-Фараби атындағы

Қазақ ұлттық университетінің
Медицина және денсаулық сақтау
факультетінің деканы

Қамаханов С.Б.

КОЛТАҢБАСЫН
РАСТАЙМЫН
ПОДПИСЬ ЗАВЕРЯЮЩЕГО